

Część I.
Sprawozdania z działań na rzecz przeciwdziałania
przemocy w rodzinie

Limanowa 2019

Spis treści:

I. Sprawozdanie z realizacji w 2018 r. „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy oraz promującego prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą Powiatu Limanowskiego na lata 2014 - 2019”	6
1. Problem przemocy w rodzinie w Powiecie Limanowskim w 2018 r.	7
1.1 Osoby wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	7
1.2 Osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	9
1.3 Procedura „Niebieskiej Karty”	10
2. Realizacja celów zadań „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy oraz promującego prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą Powiatu Limanowskiego na lata 2014 - 2019”	10
2.1. Cel nr 1: Edukacja rodziców w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych, udzielanie wsparcia i pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach	11
2.1.1. Zadanie nr 1: Organizowanie konferencji/spotkań mających na celu poszerzenie wiedzy w zakresie właściwych metod wychowawczych oraz wymianę doświadczeń z zakresu rozpoznawania i zwalczania przemocy	11
2.2 Cel nr 2: Edukacja dzieci i młodzieży pod kątem sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją własną oraz rówieśników, nauka właściwych wzorów zachowań i reagowania na przemoc oraz konsekwencji stosowania przemocy, metod zapobiegania i prewencji	13
2.2.1 Zadanie nr 1: Wspieranie i promocja różnych form zachowań nieagresywnych oraz walki ze zjawiskiem przemocy w środowisku dzieci i młodzieży	13
2.2.2 Zadanie nr 2: Stworzenie i realizacja innowacyjnych projektów/programów szkolnych dotyczących profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w szkole i rodzinie np. projekt „niebieska skrzynka”, projekt „niebieski dzień” czy „niebieska lekcja”	13
2.2.3. Zadanie nr 3: Organizowanie konkursów o tematyce przeciwdziałania przemocy w szkołach, placówkach wychowawczych, rodzinach (np. konkursy plastyczne, konkursy na najlepszy spot reklamowy, ulotkę informacyjną itp.)	14
2.3 Cel nr 3: Edukacja społeczna i promocja zachowań społecznych wolnych od przemocy, promowanie właściwych postaw rodzicielskich	14
2.3.1. Zadanie nr 1: Opracowanie materiałów (ulotek, artykułów) na temat prewencji oraz sposobów reagowania na przemoc w rodzinie	14
2.3.2. Zadanie nr 2: Współpraca z lokalnymi mediami w celu promowania działań zapobiegawczych występowaniu przemocy	15
2.3.3. Zadanie nr 3: Organizowanie spotkań otwartych, ogólnodostępnych dla instytucji, społeczności w Powiecie Limanowskim o tematyce związanej z szeroko pojętą przemocą	16
2.4 Cel nr 4: Współpraca instytucji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie	16

2.4.1. Zadanie nr 1: Organizowanie szkoleń i spotkań dla pracowników instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz udział pracowników instytucji działających na rzecz osób uwięzionych w przemoc. 16

2.5 Cel nr 5: Pomoc, wsparcie dla osób uwięzionych w przemoc w rodzinie. 17

2.5.1 Zadanie nr 1: Poradnictwo specjalistyczne (diagnoza, profilaktyka, pomoc psychologiczna, socjalna i prawna), w razie konieczności prowadzenie mediacji rodzinnych 17

2.5.2. Zadanie nr 2: Zapewnienie noclegu osobom doświadczającym przemocy czy będących w innej sytuacji kryzysowej..... 19

2.5.3. Zadanie nr 3: Promowanie samopomocowych form wsparcia rodzinom doświadczającym przemocy 19

II. Sprawozdanie z realizacji w 2018 r. „Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie Powiatu Limanowskiego na lata 2014 - 2019”. 20

1. Realizacja założeń programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w roku 2018. 21

2. Charakterystyka działań podejmowanych w trakcie realizacji programu w 2018 r. 22

3. Monitoring i Ewaluacja..... 25

Spis tabel:

Tabela 1. Zestawienie liczbowe obejmujące osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie.7

Tabela 2. Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej pod wpływem alkoholu. ... 7

Tabela 3. Osoby będące pod wpływem alkoholu doprowadzone do Izby Wyrzecznień lub innych tego typu placówek. 8

Tabela 4. Zestawienie liczbowe – formy przemocy 8

Tabela 5. Zestawienie liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą .. 9

Tabela 6. Liczba formularzy „Niebieska Karta – A” 10

Tabela 7. Konsultacje psychologiczne..... 17

Tabela 8. Częstotliwość udzielania poradnictwa prawnego. 18

Tabela 9. Frekwencja uczestników w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie edycja 2018. 24

I. Sprawozdanie z realizacji w 2018 r. „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy oraz promującego prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą Powiatu Limanowskiego na lata 2014 - 2019”.

W 2018 r. skutecznie zapobiegano i wykrywano występowanie zjawiska przemocy na terenie Powiatu Limanowskiego poprzez realizację „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy oraz promującego prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą Powiatu Limanowskiego na lata 2014 – 2019” przyjętego Uchwałą Nr XXIX/306/14 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 26 lutego 2014 r. Program określają zaplanowane, długoterminowe działania prowadzone wśród społeczności lokalnej.

Głównymi celami programu są:

1. Edukacja rodziców w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych, udzielanie wsparcia i pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach.
2. Edukacja dzieci i młodzieży pod kątem sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją własną oraz rówieśników, nauki właściwych wzorów zachowań i reagowania na przemoc oraz konsekwencji stosowania przemocy, metod zapobiegania i prewencji.
3. Edukacja społeczna i promocja zachowań społecznych wolnych od przemocy, promowanie właściwych postaw rodzicielskich.
4. Współpraca instytucji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.
5. Pomoc, wsparcie dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.

W 2018 r. podejmowano działania zmierzające do ujawniania zjawiska przemocy, prewencji i łagodzenia jego skutków. W związku z prowadzonymi w ramach programu inicjatywami w 2018 r. realizowano działania edukacyjne adresowane do szerokiej grupy zainteresowanych osób, w tym przede wszystkim do dzieci i młodzieży oraz osób stosujących i doświadczających przemoc w rodzinie. Podejmowano działania profilaktyczne, zapobiegające przemocy w szkołach na obszarze Powiatu Limanowskiego. We współpracy z Komendą Powiatową Policji w Limanowej, ośrodkami pomocy społecznej, kuratorami, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Limanowej, Sądeckim Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, a także z placówkami edukacyjnymi prowadzono inicjatywy, które przedstawiono i szeroko opisano w niniejszym sprawozdaniu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej świadczyło na rzecz mieszkańców Powiatu Limanowskiego specjalistyczne wsparcie w postaci pomocy psychologicznej, poradnictwa prawnego oraz pomocy socjalnej i pedagogicznej. Podsumowanie realizowanych w ramach programu działań umożliwi podjęcie refleksji i zaplanowanie kolejnych inicjatyw w obrębie programu.

1. Problem przemocy w rodzinie w Powiecie Limanowskim w 2018 r.

1.1 Osoby wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

Dane Komendy Powiatowej Policji w Limanowej wskazują, że w latach 2016 – 2017 nastąpił wzrost występowania aktów przemocy na terenie Powiatu Limanowskiego, a w 2018 r. nastąpił spadek liczby osób podejrzanych o powyższe akty przemocy. W 2016 r. zanotowano 310 przypadków przemocy. Kolejno w 2017 r. – 317 osób podejrzewano o stosowanie przemocy. Natomiast w 2018 r. liczba ta spadła do 242 przypadków.

Wśród osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie przeważali mężczyźni. W 2017 r. takich przypadków było 287, w 2018 r. 225 mężczyzn dopuszczało się przemocy w rodzinie. Zjawisko przemocy występuje również wśród kobiet. W roku 2016 liczba kobiet podejrzanych o stosowanie przemocy wynosiła 19, w 2017 r. odnotowano wzrost do 29, jednakże w 2018 r. liczba takich kobiet zmniejszyła się do 16. Na przełomie czterech ostatnich lat odnotowano kilka przypadków stosowania przemocy wobec bliskich ze strony nieletniego. Powyższe dane przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Zestawienie liczbowe obejmujące osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie.

OSOBY PODEJRZANE O STOSOWANIE PRZEMOCY W RODZINIE				
ROK	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	NIELETNI	RAZEM
2016	19	290	1	310
2017	29	287	1	317
2018	16	225	1	242

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych (2016 – 2018) uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej.

Występowanie aktów przemocy często idzie w parze z nadużywaniem alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych, np. narkotyków. Używki stają się coraz częściej powodem zachowań agresywnych. Poniższa tabela zawiera informacje o liczbie kobiet, mężczyzn oraz nieletnich, podejrzanych o stosowanie przemocy będących pod wpływem alkoholu w latach 2016 – 2018.

Tabela 2. Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej pod wpływem alkoholu.

OSOBY PODEJRZANE O STOSOWANIE PRZEMOCY DOMOWEJ POD WPLYWEM ALKOHOLU			
ROK	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	RAZEM
2016	0	67	67
2017	9	162	171
2018	5	127	132

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych (2016 – 2018) uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej.

W 2016 r. o stosowanie przemocy domowej pod wpływem alkoholu podejrzewano 67 osób. W 2017 r. zanotowano 162 mężczyzn i 9 kobiet podejrzanych o stosowanie przemocy wobec bliskich będąc pod wpływem alkoholu, w 2018 r. 5 kobiet i 127 mężczyzn.

Dane te jednoznacznie wskazują na znaczącą przewagę mężczyzn nad kobietami i nieletnimi w kwestii stosowania przemocy wobec innych będąc w stanie nietrzeźwości.

Spożywanie napojów alkoholowych czy innych substancji psychoaktywnych niewątpliwie zwiększa ryzyko występowania konfliktów w relacjach z innymi. W konsekwencji może prowadzić do utraty kontroli nad zachowaniem oraz zakończyć się użyciem siły i aktem przemocy w stosunku do innej osoby.

Tabela 3. Osoby będące pod wpływem alkoholu doprowadzone do Izby Wytrzeźwień lub innych tego typu placówek.

PRZEWIEZIENI DO IZBY WYTRZEŻWIEŃ LUB INNYCH TEGO TYPU PLACÓWEK			
ROK	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	RAZEM
2016	0	3	3
2017	1	1	2
2018	0	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych (2016 – 2018) uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej.

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Limanowej zamieszczonych w powyższym zestawieniu tabelarycznym wynika, że w ciągu 3 ostatnich lat to mężczyźni byli najczęściej przewożeni do izby wytrzeźwień. W 2016 r. liczba mężczyzn korzystających z izby wytrzeźwień wynosiła 3. W 2017 r. 1 mężczyzna korzystał z izby wytrzeźwień oraz 1 kobieta, a w 2018 r. 2 mężczyzn i żadna kobieta.

Przedstawione powyżej dane liczbowe wskazują na istnienie związku między nadużywaniem alkoholu, a późniejszym stosowaniem przemocy wobec partnera/członków rodziny. Spożywanie alkoholu w nadmiernych ilościach wiąże się z ryzykiem uzależnienia, a także zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia zjawiska przemocy.

Dokonując dalszej analizy zebranych danych opisujących charakter i rozległość zjawiska przemocy występującej na obszarze Powiatu Limanowskiego w okresie trzech ostatnich lat warto przyjrzeć się bliżej formom jej występowania. Najczęstsze takie formy przemocy przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Zestawienie liczbowe – formy przemocy

FORMY PRZEMOCY						
ROK	PRZEMOC FIZYCZNA	PRZEMOC PSYCHICZNA	PRZEMOC SEKSUALNA	PRZEMOC EKONOMICZNA	PRZEMOC INNEGO RODZAJU	RAZEM
2016	180	298	1	0	177	656
2017	192	303	3	0	171	669
2018	144	243	1	1	114	503

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych (2016 – 2018) uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej.

Dane Komendy Powiatowej Policji w Limanowej odnośnie form zgłoszonych aktów przemocy, zawarte w powyższej tabeli jednoznacznie wskazują, iż w 2016 r. odnotowano 180 przypadków stosowania przemocy fizycznej. W 2017 r. liczba ta wzrosła do 192 przypadków, a w 2018 r. liczba ta zmalała i była najniższą spośród analizowanych w okresie trzech lat. W 2016 r. przemocy psychicznej dopuszczono się w 298 przypadkach, w 2017 r. – w 303 przypadkach, natomiast w 2018 r. liczba ta spadła do 243 przypadków. Kolejno w 2016 r. odnotowano 1 przypadek stosowania przemocy seksualnej, w 2017 r. przemocy seksualnej dopuszczono się 3 razy, w 2018 r. 1 raz. Tzw. „innego rodzaju przemocy” dopuszczono się w 2016 r. w liczbie 177, w 2017 r. zanotowano 171 przypadków a w 2018 r. zanotowano 114 przypadków. Łącznie w czasie trzech ostatnich lat zaobserwowano 1828 przypadków stosowania różnych form przemocy, poza przemocą ekonomiczną, którą odnotowano tylko 1 raz w ciągu tych trzech lat.

1.2 Osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą.

Dokonując analizy zjawiska przemocy na terenie Powiatu Limanowskiego należy zwrócić szczególną uwagę na osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Dane Komendy Powiatowej Policji w Limanowej wskazują na rodzaj i liczbę osób, które doznawały przemocy w latach 2016 – 2018.

Tabela 5. Zestawienie liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą

OSOBY CO DO KTÓRYCH ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE SĄ DOTKNIĘTE PRZEMOCĄ				
ROK	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	MALOLETNI	RAZEM
2016	272	38	93	403
2017	282	48	36	366
2018	217	34	43	294

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych (2016 – 2018) uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej.

Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują na przewagę liczbową kobiet wśród ogółu osób pokrzywdzonych przez sprawców przemocy w latach 2016 – 2018, kolejno liczbę małoletnich i mężczyzn. Szczegółowa analiza wskazuje, iż w 2017 r. zaobserwowano nieznaczny wzrost liczby kobiet i mężczyzn doświadczających przemocy i znaczący spadek liczby małoletnich doznających przemocy. W 2018 r. ponownie spadła liczba kobiet i mężczyzn dotkniętych przemocą, a liczba małoletnich wzrosła.

Przedstawiona analiza wskazuje, iż zjawisko przemocy na terenie Powiatu Limanowskiego jest wciąż aktualne, ale w 2018 r. spadło w porównaniu do lat ubiegłych. Zebrane informacje nie ujmują w pełni występowania zjawiska przemocy, lecz dotyczą tych aktów przemocy, które zostały zgłoszone i zarejestrowane. Zamieszczone w tabeli dane winny być interpretowane z ostrożnością, ponieważ wciąż pozostaje nieznana liczba nieujawnionych, z różnych powodów, przypadków stosowania przemocy w rodzinie.

Niezgłaszanie przypadków przemocy nie oznacza braku jej występowania.

1.3 Procedura „Niebieskiej Karty”.

Niebieska Karta zawiera w sobie ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie zgodnie z art. 9 d ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.

Poniższa tabela przedstawia dane udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Limanowej dotyczące przypadku wszczynania procedury Niebieskiej Karty w ciągu trzech ostatnich lat.

Tabela 6. Liczba formularzy „Niebieska Karta – A”

MIEJSCE ZAMIESZKANIA OSOBY, CO DO KTÓREJ ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE JEST DOTKNIĘTA PRZEMOCĄ			
ROK	MIASTO	WIEŚ	RAZEM
2016	54	251	305
2017	48	262	310
2018	34	207	241

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych (2016 – 2018) uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej.

Analiza danych zawartych w tabeli wskazuje, iż w trzech ostatnich latach wszczynano najczęściej procedurę „Niebieskiej Karty” na obszarze wiejskim. W 2016 r. wszczęto 305 razy procedurę „Niebieskiej Karty”. W 2017 r. wszczęto 310 razy procedurę „Niebieskiej Karty”, w 2018 r. procedurę „Niebieskiej Karty” wszczęto 241. Łącznie w ciągu omawianego okresu na obszarze wiejskim wystawiono 856 razy „Niebieską Kartę”.

Interpretacja danych w powyższej tabeli wskazuje również na spadek liczby wszczętych postępowań w związku z procedurą „Niebieskiej Karty” na obszarze miejskim. Mianowicie w 2016 r. wszczęto 54 razy procedurę, w 2017 r. – 48 razy, w 2018 r. – 34 razy.

Ponadto dane zawarte w tabeli wskazują na spadek liczby wszczętych „Niebieskich Kart” na wiejskim terenie. Kolejno w 2016 r. wszczęto procedurę 251 razy, w 2017 r. 262 razy, w 2018 r. 207 razy.

2. Realizacja celów zadań „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy oraz promującego prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą Powiatu Limanowskiego na lata 2014 - 2019”.

Posumowanie podjętych działań w ramach „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy oraz promującego prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą Powiatu Limanowskiego na lata 2014 – 2019” w 2018 r.

pozwała na wyróżnienie inicjatyw, które udało się podjąć Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej i innymi instytucjami.

2.1. Cel nr 1: Edukacja rodziców w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych, udzielanie wsparcia i pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej rokrocznie prowadzone działania edukacyjne kieruje do rodziców z trudnościami wychowawczymi, opiekunów dzieci zagrożonych demoralizacją, zaburzeniami zachowania i przemocą. Zdobyta w 2018 r. wiedza i doświadczenie nadal potwierdzają występowanie problemów opiekuńczo - wychowawczych. Dokonując analizy trudności jakie deklarują zwracający się o pomoc rodzice, na plan pierwszy wciąż wyłaniają się problemy z wyegzekwowaniem od dzieci właściwego zachowania w domu, szkole i otoczeniu, posłuszeństwa i realizacji obowiązku nauki. Przyczyny wymienionych problemów mogą mieć różne podłoże. Jednakże, należy pamiętać, że proces socjalizacji dzieci i młodzieży odbywa się w oparciu o obserwację zachowań zarówno rówieśników jak i dorosłych z najbliższego otoczenia. Tutejsze Centrum realizując działania wspierające rodziców w procesie wychowawczym, udzielając specjalistycznej pomocy dzieciom i młodzieży uczęszczającej do szkół z terenu Powiatu Limanowskiego podkreśla ważną rolę rodziców, nauczycieli, wychowawców w procesie edukacji, wychowania i rozwoju dziecka. Zwraca również uwagę na konieczność otoczenia specjalistycznym wsparciem przede wszystkim dzieci i młodzież zagrożoną demoralizacją, wywodzącą się z rodzin z chorobą alkoholową, czy uwikłanych w przemoc.

2.1.1. Zadanie nr 1: Organizowanie konferencji/spotkań mających na celu poszerzenie wiedzy w zakresie właściwych metod wychowawczych oraz wymianę doświadczeń z zakresu rozpoznawania i zwalczania przemocy.

W dniu 15 lutego 2018 r. w Starostwie Powiatowym w Limanowej odbyło się spotkanie przedstawicieli Zespołu Kuratorów Sądowych Wydziału III Rodzinnego i Nieletnich, Wydziału II Karnego przy Sądzie Rejonowym w Limanowej, Komendy Powiatowej Policji w Limanowej, pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Limanowskiego i asystentów rodziny. Spotkanie było okazją do wymiany dobrych praktyk, podjęcia dyskusji podpartej doświadczeniem i pragmatycznymi przykładami wzajemnej współpracy instytucji w rozwiązywaniu spornych kwestii.

W dyskusji wzięli udział Kierownik Zespołu Kuratorów Zawodowych do spraw rodzinnych i nieletnich, Kierownik Zespołu Kuratorów dla dorosłych, funkcjonariusze z Komendy Powiatowej Policji w Limanowej, trener w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie, a także kuratorzy zawodowi i społeczni, pracownicy z 10 ośrodków pomocy społecznej.

Rozmawiano na tematy związane z rolą służb, w tym kuratorów i pracowników ośrodków pomocy społecznej w pracy z osobą stosującą przemoc w rodzinie. Dyskutowano na temat integracji działań służb w związku z prowadzonym przez tut. Centrum programem korekcyjno –

edukacyjnym dla osób stosujących przemoc i innymi działaniami adresowanymi do osób uwięzionych w przemoc. Omawiano również formy pomocy dla osób chorujących psychicznie, nie poddających się dobrowolnemu leczeniu.

Poruszano temat występowania przez Prokuraturę oraz Zespół Kuratorów do Sądu o zastosowanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie środków polegających na obowiązku uczestniczenia w programie korekcyjno – edukacyjnym. Ponadto uczestnicy spotkania stwierdzili, że ważne jest monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie, objętych dozorem kuratora w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych. Na zakończenie rozdano materiały promujące prowadzone w tut. Centrum działania w tym ulotki i plakaty dotyczące programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie oraz grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Spotkanie stanowiło ważne wydarzenie z uwagi na poruszaną problematykę i podejmowaną chęć współpracy międzyinstytucjonalnej.

W dniu 22 marca 2018 r. w Starostwie Powiatowym w Limanowej odbyła się konferencja pn. „Znaczenie zasobów ludzkich w działaniach instytucji pomocy społecznej”, poświęcona szeroko pojmowanej problematyce pracy socjalnej i pomocy społecznej. Organizatorami konferencji był Powiat Limanowski i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

Spotkanie zorganizowano w ramach obchodów Światowego Dnia Pracy Socjalnej przypadającego na dzień 20 marca 2018 r. celem spojrzenia na pracę socjalną niejako na narzędzie promujące społeczne zmiany, służące do pomocy w odzyskaniu możliwości i zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, wpływające na dobrostan psychofizyczny mieszkańców Powiatu Limanowskiego. W trakcie konferencji zwrócono uwagę na istotę prowadzonych w domach pomocy społecznej działań terapeutyczno – opiekuńczych, wymieniono doświadczenia i dobre praktyki, wzmacniając współpracę w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

Spotkanie rozpoczęło wręczeniem nagrody dla Domu Pomocy Społecznej w Szczyrzycu za szczególne zaangażowanie pracowników i mieszkańców domu w prowadzone działania w ramach kampanii pn. „Niebieska Wstążka” Razem przeciw przemocy! Terapeuta w DPS w Szczyrzycu wygłosiła wykład pn. „Istota terapii prowadzonej w domach pomocy społecznej”. Następnie radca prawny omówił „Prawne aspekty przymusowego leczenia psychiatrycznego” odpowiadając na liczne pytania audytorium.

W dalszej części konferencji pracownik socjalny z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Laskowej przekonywała zebranych, iż pracownik socjalny to nie tylko zawód. Konferencję zakończyła wypowiedź Przewodniczącego Polskiej Federacji Związkowej Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej na temat: „Zasad tworzenia Związków Zawodowych Pracowników Pomocy Społecznej”.

Konferencja była okazją do podniesienia jakości pracy instytucji działających w zakresie pomocy społecznej.

WSKAŹNIKI	
Liczba spotkań	1
Liczba konferencji	1

2.2 Cel nr 2: Edukacja dzieci i młodzieży pod kątem sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją własną oraz rówieśników, nauka właściwych wzorów zachowań i reagowania na przemoc oraz konsekwencji stosowania przemocy, metod zapobiegania i prewencji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej realizowało w 2018 r. działania edukacyjno – informacyjne wśród dzieci i młodzieży ze szkół z terenu Powiatu Limanowskiego promując skuteczne metody radzenia sobie ze stresem, agresją własną i rówieśników. Pozwoliło to na wysnucie wniosku o konieczności prowadzenia działań psychoedukacyjnych, głównie w rodzinach dysfunkcyjnych i uwikłanych w przemoc.

2.2.1 Zadanie nr 1: Wspieranie i promocja różnych form zachowań nieagresywnych oraz walki ze zjawiskiem przemocy w środowisku dzieci i młodzieży.

W 2018 r. tut. Centrum realizowało program o charakterze prewencyjno – edukacyjnym pn. „Dzwonek na lekcję pomocy”, powstały w ramach „*Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy oraz promujący prawidłowe metody wychowawcze w rodzinach zagrożonych przemocą Powiatu Limanowskiego na lata 2014 – 2019*”. Program zapobiega występowaniu agresji wśród dzieci i młodzieży, a także innych niepokojących zjawisk tj. autoagresja, problem samobójstw i uzależnień. W ramach niniejszego programu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej ma w swojej ofercie zajęcia psychoedukacyjne adresowane do uczniów.

WSKAŹNIK	
Liczba stworzonych publikacji, ulotek, materiałów edukacyjnych	10

2.2.2 Zadanie nr 2: Stworzenie i realizacja innowacyjnych projektów/programów szkolnych dotyczących profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w szkole i rodzinie np. projekt „niebieska skrzynka”, projekt „niebieski dzień” czy „niebieska lekcja”.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w 2018 r. kontynuowało działania w ramach czwartej edycji projektu pn. „*Niebieska Skrzynka*”. W ramach projektu ogłoszono konkurs pn. „*Pomaganie na śniadanie*”. Konkurs adresowano do dzieci i młodzieży ze szkół Podstawowych kl. IV – VIII, kl. III Gimnazjum oraz Szkół Ponadgimnazjalnych. Uczniowie przygotowali reklamę lub film zachęcający do wzajemnej pomocy w różnych sytuacjach z życia w społeczności szkolnej, w rodzinie i w otoczeniu. Prace promowały sposoby dbania o relacje z innymi, właściwą komunikacją potrzeb i wartości tj. dobroć, szacunek do drugiego człowieka, szczerość, uczciwość, miłość i przyjaźń celem przeciwdziałania przemocy. Formularze zgłoszeniowe nadsyłało do dnia 30 listopada 2018 r.

Na stronie tegoż Centrum przez cały 2018 r. można było korzystać z adresu e – mail: niebieska.skrzynka@powiat.limanowa.pl. Zapoczątkowana w 2015 r. „Niebieska Skrzynka” –

adres poczty e – mail, przyczyniła się do pogłębienia świadomości społeczności szkolnej poprzez wspomaganie programów, inicjatyw uczniowskich w działania profilaktyczne.

WSKAŹNIKI	
Liczba przeprowadzonych spotkań z młodzieżą	3
Liczba uczestników spotkań	19

2.2.3. Zadanie nr 3: Organizowanie konkursów o tematyce przeciwdziałania przemocy w szkołach, placówkach wychowawczych, rodzinach (np. konkursy plastyczne, konkursy na najlepszy spot reklamowy, ulotkę informacyjną itp.)

W dniu 3 października 2018 r. ogłoszono konkurs pn. „Pomaganie na śniadanie” skierowany do dzieci i młodzieży ze szkół Podstawowych kl. IV – VIII, kl. III Gimnazjum oraz Szkół Ponadgimnazjalnych. Był to konkurs na reklamę lub film, którego celem było szerzenie wśród dzieci i młodzieży postaw prospołecznych, zachęcanie uczniów do dzielenia się pomocą, właściwego reagowania na krzywdę drugiego człowieka. Spośród nadesłanych prac, Komisja konkursowa nagrodziła 5 uczestników i wyróżniła 5 uczestników. Dodatkowo 4 osoby otrzymały upominki. Wręczenie nagród odbyło się w dniu 18 grudnia 2018 r.

WSKAŹNIKI	
Liczba zorganizowanych konkursów	1
Liczba uczestników konkursów	14

2.3 Cel nr 3: Edukacja społeczna i promocja zachowań społecznych wolnych od przemocy, promowanie właściwych postaw rodzicielskich.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej 2018 r. podejmowało wzmożone działania i inicjatywy informacyjno – edukacyjne, celem zapobiegania występowaniu przemocy na terenie Powiatu Limanowskiego w odpowiedzi na niepokojące informacje i sygnały o przypadkach stosowania przemocy w stosunku do dzieci, młodzieży, osób dorosłych, w tym również osób starszych/niepełnosprawnych, promując lokalne inicjatywy, prospołeczne akcje i zachowania wolne od przemocy.

2.3.1. Zadanie nr 1: Opracowanie materiałów (ulotek, artykułów) na temat prewencji oraz sposobów reagowania na przemoc w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w 2018 r. rozdystrybuowało ulotki i plakaty informacyjne dotyczące właściwego reagowania na przemoc w rodzinie, zawierające informacje o możliwości skorzystania ze świadczonych przez Centrum usług. W 2018 r. tutaj Centrum realizowało projekt pn. „Pakiet informacyjno – edukacyjny”, zatwierdzony 28 grudnia 2015 r. Zarządzeniem Nr 57/15 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Podejmowane działania ukierunkowano na ochronę i wsparcie osób doznających

przemocy, psychoedukację i korekcję agresywnych zachowań osób stosujących przemoc. Pakiet informacyjno – edukacyjny zaktualizowano w lipcu 2018 r. wprowadzając zmiany w informatorach dla osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie.

Zaktualizowano również dokument pn. „*Ewidencja instytucji rządowych, samorządowych, podmiotów oraz instytucji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno – edukacyjne*”. Ewidencja zawiera dane teleadresowe instytucji realizujących oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie Powiatu Limanowskiego, dane teleadresowe ośrodków pomocy społecznej, Komendy Powiatowej Policji w Limanowej i Komisariatów, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także podmiotów realizujących ofertę pomocową dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie Województwa Małopolskiego.

WSKAŹNIKI	
Ilość wydanych materiałów tematycznych	100
Ilość rozdysponowanych materiałów tematycznych	100

2.3.2. Zadanie nr 2: Współpraca z lokalnymi mediami w celu promowania działań zapobiegawczych występowaniu przemocy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w 2018 r. zamieszczało na portalu społecznościowym – facebook informacje dotyczące prowadzonych działań, w tym spotkań grup wsparcia, konferencji, zapraszając do uczestnictwa w prowadzonych inicjatywach i korzystania z bezpłatnie świadczonej pomocy.

Ponadto tut. Centrum po raz trzeci zdobyło pierwsze miejsce w IX Małopolskim Konkursie „*Przeciw przemocy*” na najlepsze działania podejmowane w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym i powiatowym oraz organizacje pozarządowe z obszaru województwa małopolskiego. W dniu 26 września 2018 r. podczas XVI wojewódzkiej konferencji pn. „*Pomoc osobie stosującej przemoc – pomocą dla całej rodziny*” przyznano nagrodę dla Powiatu Limanowskiego. Nagrodę przyznano za konsekwentne realizowanie szerokiego wachlarza działań skierowanych do różnych grup odbiorców, za podejmowanie nowych inicjatyw, wykorzystanie forum publicznego jako interdyscyplinarnej płaszczyzny do wymiany wiedzy, doświadczeń, dobrych praktyk oraz zaangażowanie w realizowanie działań. Doniesienia z tego wydarzenia umieszczono na stronie internetowej www.rops-krakow.pl, lokalnego portalu informacyjnego www.limanowa.in, a także w lokalnej gazecie pn. „*Głos limanowski*”.

Również na stronie www.powiat.limanowski.pl umieszczano artykuły opisujące prowadzone działania w zakresie realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie, spotkań grupy wsparcia czy organizowanych konkursów. Działania te wspierały tut. Centrum w docieraniu do szerszego grona osób potrzebujących specjalistycznego wsparcia.

WSKAŹNIK	
Liczba opublikowanych artykułów w lokalnych mediach	3

2.3.3. Zadanie nr 3: Organizowanie spotkań otwartych, ogólnodostępnych dla instytucji, społeczności w Powiecie Limanowskim o tematyce związanej z szeroko pojętą przemocą.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w 2018 r. zorganizowało konferencję skierowaną do szerokiego grona odbiorców, w tym do służb i instytucji działających na rzecz i dla dobra osób doświadczających przemocy w rodzinie.

WSKAŹNIKI	
Liczba zorganizowanych spotkań	1
Liczba uczestników biorących udział w spotkaniach	89

2.4 Cel nr 4: Współpraca instytucji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

W 2018 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej realizując zadania wyznaczone ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie współpracowało z Komendą Powiatową Policji w Limanowej (KPP), Zespołami Interdyscyplinarnymi ds. przeciwdziałania przemocy, ośrodkami pomocy społecznej (OPS), Miejskimi i Gminnymi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (KRPA), Sądem Rejonowym (SR) i Zespołem Kuratorów Sądowych w Limanowej, a także szkołami z terenu Powiatu Limanowskiego, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Limanowej oraz „PROMEDICUM” Poradnią Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień.

Współpraca polegała na organizowaniu wspólnych spotkań, gdzie dzielono się doświadczeniem, dobrymi praktykami, prowadzono rozmowy na temat spornych kwestii związanych z różnicami w interpretacji przepisów prawa. W 2018 r. organizowano konferencje, spotkania grup wsparcia dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych, a także interweniowano w sprawach indywidualnych.

2.4.1. Zadanie nr 1: Organizowanie szkoleń i spotkań dla pracowników instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz udział pracowników instytucji działających na rzecz osób uwikłanych w przemoc.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej wychodząc naprzeciw oczekiwaniom pracowników ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Limanowskiego prowadziło dwie, odrębne grupy wsparcia dla pracowników socjalnych i asystentów rodziny. Spotkania grup odbywały się w czwartki raz w miesiącu.

Rezultatem działania grup wsparcia była wymiana doświadczeń, wsparcie w prowadzonych działaniach, pomoc psychologiczna i prawna, a także konsultacje z ekspertami w tym z obszaru pracy socjalnej.

WSKAŹNIK	
Liczba spotkań dotyczących przemocy w rodzinie organizowanych przez instytucje	2 grupy wsparcia – 20 spotkań

2.5 Cel nr 5: Pomoc, wsparcie dla osób uwięzianych w przemoc w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej w 2018 r. otoczyło specjalistycznym wsparciem i opieką osoby zarówno stosujące jak i doświadczające przemocy. Świadczone pomoc korekcyjno – edukacyjną w stosunku do osób dopuszczających się przemocy w rodzinie. Udzielano wielopłaszczyznowej pomocy osobom doświadczającym przemocy. Tut. Centrum wysyłało w 2018 r. pisma i materiały informacyjne do miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej o prowadzonej działalności pomocowej, w tym o poradnictwie psychologicznym i prawnym, socjalnym, rodzinnym i zawodowym. Pozwoliło to na wzrost efektywności prowadzonych działań pomocowych i możliwość udzielenia pomocy szerokiemu gronu osób potrzebujących.

2.5.1 Zadanie nr 1: Poradnictwo specjalistyczne (diagnoza, profilaktyka, pomoc psychologiczna, socjalna i prawna), w razie konieczności prowadzenie mediacji rodzinnych

Pomoc psychologiczna

Otoczenie opieką psychologiczną osób uwięzianych w przemoc stanowiło w 2018 r. jedną z głównych form pomocy, adresowaną w pierwszej kolejności do osób pozostających w trudnej sytuacji życiowej związanej z przemocą w rodzinie, przeżywanym kryzysem emocjonalnym, a także trudnościami wychowawczymi.

Korzystanie z poradnictwa psychologicznego głównie przez osoby uwięziane w przemoc oraz mające problemy wychowawcze przedstawia tabela nr 7.

Tabela 7. Konsultacje psychologiczne.

ROK	PORADY PSYCHOLOGICZNE UDZIELONE W ZWIĄZKU Z PRZEMOCĄ	PORADY PSYCHOLOGICZNE UDZIELONE W ZWIĄZKU Z PROBLEMAMI WYCHOWAWCZYMI
2016	40	27
2017	70	17
2018	40	23
Razem	180	67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych w oparciu o informacje uzyskane od świadczącego usługi psychologa (2016 – 2018).

Z powyższych danych wynika, iż na przełomie lat 2016 – 2018 udzielono 150 konsultacji psychologicznych klientom Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Wsparcie psychologiczne było kierowane do osób mających trudności wychowawcze, rodzinne lub osobiste związane z doświadczaniem różnych rodzajów przemocy w rodzinie. W 2017 r. liczba konsultacji psychologicznych udzielanych w związku przemocą w rodzinie wzrosła do 70, a w 2018 r. spadła do 40. W 2018 r. udzielono więcej porad z problemami wychowawczymi w stosunku do 2017 roku.

Przedstawiona powyżej analiza wskazuje na wciąż aktualne zapotrzebowanie na poradnictwo psychologiczne.

Poradnictwo prawne

Poradnictwo prawne stanowiło kolejną, po poradnictwie psychologicznym, wiodącą formę wsparcia świadczonego bezpłatnie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej klientom pomocy społecznej, w tym przede wszystkim osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

W 2018 r. poradnictwa prawnego udzielano w związku z przemocą w rodzinie, pomagano w przygotowaniu stosownej dokumentacji, w tym m.in. wniosków o powołanie pełnomocnika z urzędu, zwolnienie z kosztów sądowych, przymusowe leczenie osób uzależnionych od alkoholu, a także osób z zaburzeniami psychicznymi, separację, rozwód, zaprzeczenie ojcostwa oraz ubezwłasnowolnienie.

Ponadto prowadzono sprawy o eksmisję osoby nadużywającej alkoholu i stosującej przemoc (pozew o eksmisję), postępowania o wyegzekwowanie wyroku, precyzowanie roszczeń w sprawach rozwodowych (pozew rozwodowy), prowadzenie spraw o ograniczenie władzy rodzicielskiej osobie stosującej przemoc, ustalenie kontaktów i wyegzekwowanie ustalonych kontaktów, przywrócenie władzy rodzicielskiej, prowadzenie spraw dotyczących ponoszenia kosztów utrzymania rodziny (pozy o alimenty), podwyższenie alimentów oraz prowadzenie spraw odnoszących się do rozdzielenia majątkowej, gróźb karalnych, przygotowanie pozwów o znęcanie psychiczne i fizyczne, zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.

Dane zawarte w poniższej tabeli wskazują na wzrost częstotliwości udzielanych porad i konsultacji prawnych w latach 2016 – 2017 i spadek w 2018 r.

Tabela 8. Częstotliwość udzielania poradnictwa prawnego.

ROK	LICZBA UDZIELONYCH PORAD PRAWNYCH
2016	110
2017	115
2018	83
Razem	308

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych w oparciu o informacje uzyskane od świadczącego usługi radcy prawnego (2016 – 2018).

Tutejsze Centrum udzieliło również pomocy socjalnej, poradnictwa zawodowego i rodzinnego 17 osobom. Wyraża również gotowość do prowadzenia mediacji rodzinnych, z których w 2018 r. skorzystało 1 małżeństwo.

WSKAŹNIKI	
Liczba udzielonych porad	163
Liczba osób biorących udział w mediacjach rodzinnych	2

2.5.2. Zadanie nr 2: Zapewnienie noclegu osobom doświadczającym przemocy czy będących w innej sytuacji kryzysowej.

Współpraca z Sąddeckim Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej (SOIK)

Powiat Limanowski w 2018 r. na mocy porozumienia zawartego z Miastem Nowy Sącz podjął współpracę z *Sąddeckim Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej* (SOIK) zapewniając osobom uwięzonym w przemoc bezpieczne schronienie w postaci hostelu oraz specjalistyczną pomoc.

Jak wynika z danych uzyskanych od SOIK z pomocy psychologicznej w 2018 r. skorzystały 33 osoby, w tym 5 osób doświadczających przemocy. Poradnictwa prawnego udzielono 1 osobie. Ponadto poradnictwa specjalistycznego (pedagog, mediator, specjalista pracy z rodziną, terapeuta uzależnień) udzielono 29 osobom. Schronienia do trzech miesięcy w hostelu udzielono 3 osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Ogółem w 2018 r. udzielono 212 porad mieszkańcom Powiatu Limanowskiego. Z grupy wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy skorzystała 1 osoba. Natomiast w grupie wsparcia dla młodzieży gimnazjalnej z problemami emocjonalnymi uczestniczyło dwukrotnie 1 dziecko.

WSKAŹNIK	
Liczba osób korzystających z noclegu	3

2.5.3. Zadanie nr 3: Promowanie samopomocowych form wsparcia rodzinom doświadczającym przemocy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Zarządzeniem Nr 10/15 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej z dnia 20 kwietnia 2015 r. wprowadziło „*Program terapeutyczny – wspierający dla osób doświadczających przemocy w rodzinie*”. Program opracowano z myślą o osobach doznających przemocy lub będących jej świadkiem. W ramach realizacji ww. programu w 2018 r. działała grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Odbywały się one w ostatnią środę miesiąca. Opiekę nad grupą wsparcia sprawował psycholog z tutejszego Centrum. Uczestnictwo w spotkaniach grupy wsparcia zapewniało bezpieczeństwo i akceptację, przeciwdziałanie izolacji osób doznających przemocy. Spotkania służyły również informowaniu o możliwościach skorzystania z pomocy tj. wizyta

u specjalisty, poradnictwo prawne. Dzięki niniejszym spotkaniom osoby doznające przemocy mają możliwość lepszego poznania siebie, dokonania przełomu i zmiany w życiu. W spotkaniach grupy wsparcia brało udział 17 kobiet.

WSKAŹNIK	
Liczba uczestników samopomocowych form wsparcia rodzin doświadczających przemocy	17

II. Sprawozdanie z realizacji w 2018 r. „Programu Korekcyjno - Edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie Powiatu Limanowskiego na lata 2014 - 2019”.

Dostrzeganie i ujawnianie występowania aktów przemocy domowej, apelowanie o reagowanie na najmniejsze symptomy przemocy wyraźnie wpływają na wzrost świadomości społecznej w odniesieniu do form i mechanizmów towarzyszących zjawisku przemocy.

Polska Deklaracja w Sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie określa prawa człowieka wskazując w szczególności na prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, uznając przemoc jako naruszenie praw i dóbr osobistych. Osoba doznająca przemocy nie może być za nią obwiniana, a dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku. Każda osoba doświadczająca przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej oraz medycznej, bez naruszania jej godności osobistej. Ponadto każdy człowiek ma prawo do uzyskania informacji umożliwiających radzenie sobie z przemocą i jej zapobieganie. Co więcej, każdy ma obowiązek udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

Sklania to do podejmowania wzmożonych działań edukacyjnych, prewencyjnych, zapobiegających występowaniu zjawiska przemocy domowej. Wymaga wieloaspektowego podejścia do tematu przeciwdziałania przemocy z uwzględnieniem prowadzonych w tym zakresie działań pomocowych.

W 2018 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej realizowało program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Prowadzono działania informacyjno – edukacyjne i aktywizujące wśród mieszkańców Powiatu Limanowskiego. Pracowano z rodzinami dotkniętymi przemocą. Podejmowano stanowcze kroki w związku z przeciwdziałaniem przemocy domowej poprzez inicjowanie konkretnych działań wobec sprawców. 26 lutego 2014 r. Uchwałą Nr XXIX/307/14 Rady Powiatu Limanowskiego przyjęto do realizacji **„Program Korekcyjno – Edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie Powiatu Limanowskiego na lata 2014 – 2019”** zwanym dalej Programem. Realizacja niniejszego programu wymagała współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej z ośrodkami pomocy społecznej, Zespołami Interdyscyplinarnymi, Zespołem Kuratorów Sądowych, Komendą Powiatową Policji w Limanowej. Tut. Centrum przedstawiło

szczegółowe informacje o miejscu i terminach realizacji ww. programu do Prezesa Sądu Rejonowego w Limanowej, Wydziału III Rodzinnego i Nieletnich, Wydziału II Karnego oraz Prokuratury w Limanowej celem podjęcia przez te instytucje działań zachęcających osoby stosujące przemoc do udziału w programie.

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowano na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015 poz. 1390 ze zm.). Niniejszy Program realizowano w 2018 r. w oparciu o założenia:

1. przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem,
2. nie stosowania przemocy domowej również można się nauczyć,
3. korzenie przemocy tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych - jest tolerowana i wzmacniana przez postawy oraz poglądy ludzi, jest zakorzeniona we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
4. przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużyciem siły i władzy oraz dąży do kontrolowania i zniewolenia osoby zależnej,
5. stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną,
6. stosowanie przemocy w żadnym przypadku nie może być usprawiedliwiane i tolerowane.

1. Realizacja założeń programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w roku 2018.

Realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w 2018 r. wskazuje na ważność podejmowanych działań w oparciu o współczesne rozwiązania uwzględniające podejście integrujące wybrane elementy tradycyjnych modeli pracy ze sprawcami przemocy tj.:

1. edukacja na temat kulturowo – obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy,
2. promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
3. stosowanie procedur behawioralno – poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
4. uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w 2018 r. realizowano w oparciu o edukację ukierunkowaną na:

1. uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
2. uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
3. rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,

4. opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,
5. nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
6. naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
7. naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.

Prowadzone w ramach programu zajęcia psychologiczne, edukacyjne i socjalizacyjne ukierunkowane były na zmianę zachowań oraz postaw osób stosujących przemoc. Stanowiły nieodzowny element programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Edukacja osób stosujących przemoc odbywała się przez prowadzenie otwartej dyskusji, odwołanie się do indywidualnych doświadczeń uczestników, pracę nad rozpoznawaniem, zmianą niewłaściwych przekonań i postaw, naukę konstruktywnego myślenia w oparciu o analizę sytuacji przedstawionych w programie. Pozwoliło to osobom dopuszczającym się przemocy wobec bliskich na zwiększenie swojej zdolności do samokontroli agresywnych zachowań oraz konstruktywnego budowania relacji.

2. Charakterystyka działań podejmowanych w trakcie realizacji programu w 2018 r.

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w 2018 r. skierowano do osób stosujących przemoc, uczestniczących w terapii uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych dla których program korekcyjno – edukacyjny stanowił uzupełnienie, a także do osób skazanych za stosowanie przemocy z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności i zobowiązanych przez sąd do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych.

Motywowano do udziału w programie również osoby skierowane przez Zespoły Interdyscyplinarne lub grupy robocze działające w oparciu o procedurę Niebieskiej Karty. W programie uczestniczyły osoby, które zgłosiły się dobrowolnie pod wpływem motywowania osób najbliższych, posiadając informacje o realizowanym programie od pracowników z ośrodków pomocy społecznej i innych instytucji. Uczestnicy podjęli decyzję o zmianie swoich destrukcyjnych, agresywnych, przemocowych zachowań wobec członków rodziny.

1. **Rekrutacja do programu** odbywała się zgodnie z regułami ujętymi w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Podstawowym kryterium naboru do grupy było stosowanie przemocy przez sprawcę, nawet jeśli orzeczona kara pozbawienia wolności nie wiązała się bezpośrednio z art. 207 KK. (dotyczącym znęcania się psychicznego i fizycznego nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy). Warunkiem przyjęcia osoby do programu było uznanie przez nią faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie wobec osób najbliższych oraz podpisanie kontraktu. Do programu zakwalifikowano 30 osób.

2. **Realizatorem programu korekcyjno – edukacyjnego w 2018 r.** dla sprawców przemocy domowej był samorząd Powiatu Limanowskiego, w imieniu którego działało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej. Koordynatorem programu był Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.
3. **Zajęcia w ramach programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie prowadzili trenerzy** profesjonalnie przygotowani, posiadający wymagane kwalifikacje określone w Rozporządzeniu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. (t. j. Dz. U. z 2011 nr 50 poz. 259) w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno - edukacyjne. Trenerzy w trakcie realizacji zajęć stworzyli relację kobiety i mężczyzny opartą na wzajemnym szacunku, czystej komunikacji i partnerstwie.
4. **Miejscem realizacji** programu w 2018 r. była sala konferencyjna mieszcząca się w budynku Starostwa Powiatowego w Limanowej. Zajęcia odbywały się po godzinach pracy urzędu.
5. **Realizowany w 2018 r. program oparty był na różnych modelach podejścia do pracy ze sprawcami** (model przemocy rozpatrywany z perspektywy: systemu rodzinnego, społeczno – kulturowego, podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniu). Formy pracy oparte były na filozofii i technikach psychologii poznawczo-behawioralnej, procesie grupowym w ujęciu terapii Gestalt, technikach neurolingwistycznego programowania NLP, Analizy Transakcyjnej, Racjonalnej Terapii Zachowań, Treningu Zastępowania Agresji i Programie Dulluth.
6. **Podstawową formułą realizacyjną programu** była mała grupa (ok. 8 – 12 osób). W 2018 roku przeprowadzone zostały dwie edycje programu. W trakcie trwającej edycji możliwe było włączenie do zajęć kolejnych uczestników, wg zasad wypracowanych przez grupę i trenerów prowadzących (np. 1 – 2 „wejścia” w miesiącu). Sesje trwające 4 godziny prowadzone były raz w tygodniu o stałej porze. Program ukończyło łącznie w dwóch edycjach 3 mężczyzn i 2 kobiety (min. 75% frekwencji), 7 mężczyzn i 3 kobiety uzyskali zaświadczenie o uczestnictwie (min. 50% frekwencji). Osoby, które ukończyły program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie podobnie jak i osoby, które uczestniczyły w co najmniej 50% organizowanych spotkań w ramach programu otrzymały stosowne zaświadczenia.
7. **Założeniem programu było przeprowadzenie sesji indywidualnych i grupowych:**
 - 1) **Sesje grupowe** – W trakcie 60 – godzinnych spotkań grupowych prowadzona była praca korekcyjno – edukacyjna z uczestnikami programu. W atmosferze otwartości dochodziło do aktywizacji uczestników, wymiany własnych doświadczeń i nauki właściwego reagowania na przeżywane negatywne emocje i rozładowanie napięcia. Osoby cechował wysoki poziom nieufności, wrogość w kontaktach i deficyty w relacjach interpersonalnych oraz niski poziom kontroli popędów i wysoki poziom lęku przed bliskością, osamotnieniem i odrzuceniem. Łącznie w dwóch edycjach dwudziestu uczestników programu było objętych procedurą

Niebieskiej Karty. Dziesięciu uczestników programu posiadało wyrok z art. 207. Osoby były skierowane do udziału w programie przez Zespoły Interdyscyplinarne, dzielnicowych, poradnię leczenia uzależnień lub kuratorów. Zajęcia grupowe w ramach programu prowadzono w dwóch terminach. Pierwsza edycja odbyła się od marca 2018 r. do czerwca 2018 r., natomiast druga edycja trwała od sierpnia do listopada 2018 r. Kontrakt podpisano z 30 osobami. Spośród 30 osób, które się zgłosiły 4 osoby uczestniczyły tylko raz w warsztatach i 4 osoby wzięły udział w spotkaniach tylko dwa razy. Przyczyną tego była konieczność leczenia odwykowego lub brak możliwości udziału w programie wynikający z podejmowanej pracy zarobkowej lub innych przyczyn osobistych. Udział uczestników w programie w rozbiu na poszczególne miesiące przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Frekwencja uczestników w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie edycja 2018.

MIESIĄC	LICZBA UCZESTNIKÓW
I edycja – 19 uczestników	
Marzec	13
Kwiecień	9
Maj	12
Czerwiec	7
II edycja – 11 uczestników	
Sierpień	7
Wrzesień	7
Październik	7
Listopad	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych z realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie uzyskanych od trenerów prowadzących program.

Podczas realizacji programu omawiano bloki tematyczne podzielone na etapy. W ramach I etapu prowadzono zajęcia z treningu interpersonalnego i rozwoju osobistego w połączeniu z diagnozą własnych postaw i zachowań przemocowych. II etap obejmował psychoedukację, a w trakcie III etapu – prowadzono psychokorekcję. Natomiast IV etapem programu były warsztaty motywacyjno – zadaniowe.

- 2) **Sesje indywidualne** – Tworzą szczegółową diagnozę stanu psychicznego, sytuacji prawnej i rodzinnej uczestnika programu. Indywidualne spotkania terapeutyczne umożliwiły przepracowanie uruchomionych podczas realizacji programu bolesnych doświadczeń wraz z domknięciem zdarzeń z przeszłości. W okresie od marca 2018 r. do listopada 2018 r. zorganizowano 20 spotkań indywidualnych. Przeprowadzono 1 spotkanie małżeńskie. Rozmowy odbyły pod kątem zmian, jakie dokonały się w życiu osób po zakończeniu programu. Przepracowano temat zasad komunikacji interpersonalnej, dokonano analizy bodźców i reakcji emocjonalnych. Omówiono aktualne relacje z rodziną i bliskimi. Uczestnicy programu wskazywali na ważność odbywających się spotkań indywidualnych z małżonkami, ze względu na większą możliwość korekcji relacji małżeńskich i rodzinnych.

3. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluację w 2018 r. prowadził realizator programu w trakcie jego trwania. Trenerzy otrzymywali informację zwrotną od uczestników programu, którzy wypełniali ankietę pre post w trakcie realizacji programu oraz ankietę ewaluacyjną na spotkaniu kończącym program.

Monitoring realizowany był poprzez rozmowy telefoniczne, a także wśród pracowników ośrodków pomocy społecznej i przedstawicieli Zespołów Interdyscyplinarnych, którzy wypełniali ankiety monitorujące. Monitoring został zaplanowany na okres 3 lat licząc od zakończenia programu.